# Konstitutionsutskottets betänkande 1979/80:3

## med anledning av motioner om folkrörelsernas roll i samhället

### Motionerna

I motionen 1978/79:812 av Hans Gustavsson (s) hemställs "att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om folkrörelsernas roll i samhället".

I motiveringen anförs att en rad olika åtgärder, som syftade till att stärka folkrörelsernas ställning, genomfördes under den socialdemokratiska regeringens tid. Som exempel nämns en successiv utbyggnad av samhällsstödet till folkrörelsernas arbete samt en översyn inom kommundepartementet avseende relationerna mellan samhället och folkrörelserna.

Enligt motionären är det väsentligt att detta arbete inte avtar utan fullföljs på en hög ambitionsnivå. Detta förutsätter att arbetet bedrivs så att det relativt snabbt är möjligt att komma fram till konkreta resultat som underlättar folkrörelsernas arbete. I motionen pekas fem områden ut som särskilt angelägna för detta arbete:

1. Folkrörelsernas roll i demokratin
2. Uppgiftsfördelningen mellan samhället och folkrörelserna
3. Folkrörelsernas konkurrenssituation i förhållande till kommersiella intressen
4. Bristen på ändamålsenliga samlings- och föreningslokaler samt
5. Forskning av betydelse för folkrörelserna.

I motionen 1978/79:1676 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Christina Rogestam (c) hemställs "att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om att arbetet på de olika ämnesområdena inom folkrörelsearbetet bedrivs skyndsamt".

I motiveringen anförs att det finns stor anledning att diskutera folkrörelsernas roll i framtiden, i första hand mot bakgrund av två frågeställningar. Den ena frågan gäller på vilket sätt folkrörelsernas roll i den demokratiska processen kan stärkas. Den andra frågan gäller arbetsfördelningen mellan samhället och folkrörelserna. Motionärerna framhåller att sju problemområden med utgångspunkt i diskussionerna i referensgruppen för folkrörelsefrågor inom kommundepartementet skisserats för det fortsatta arbetet:

1. Folkrörelserna och demokratin
2. Uppgiftsfördelningen stat–kommun och folkrörelser
3. Samlingslokaler för folkrörelser
4. Folkrörelserna i konkurrens med kommersiell verksamhet
5. Folkrörelserna och massmedia
6. Folkrörelserna i det internationella arbetet

7. Folkrörelserna och ekonomin.

*I motionen anförs att det är viktigt att det arbete på folkrörelseområdet som pågick under trepartiregeringens tid fortsätter skyndsamt så att det inte blir för lång tidsutdräkt mellan behandlingen av de olika avsnitten.*

**Pågående utredningar m. m.**

Konstitutionsutskottet lämnade i sitt betänkande KU 1978/79:9 en utförlig redovisning av det statliga stödet till folkrörelserna och av pågående utredningsarbete. För en översikt av dessa frågor hänvisas till betänkandet.

Under år 1979 har referensgruppen för folkrörelsefrågor inom kommundepartementet presenterat skriften "Folkrörelsernas internationella arbete. En probleminventering". Före årsskiftet 1979-1980 planeras ytterligare en skrift i gruppens skriftserie som kommer att behandla folkrörelserna och samlingslokalerna. Enheten för folkrörelsefrågor inom kommundepartementet har dessutom i maj 1979 givit ut en ny version av rapporten "Statliga bidrag till folkrörelser och organisationer" samt rapporten "Samerna och kommunerna" (Ds Kn 1979:8).

Under sommaren 1979 har betänkandet "Folkrörelsernas internationella arbete. Förslag till åtgärder" (Ds Kn 1979:7) överlämnats till kommunministern. Betänkandet har utarbetats av en särskild sakkunnig inom kommundepartementet. I augusti avlämnade vidare enmansutredningen om statens stöd till folkrörelserna sitt betänkande "Bidrag till folkrörelser" (SOU 1979:60) till kommunministern. Båda dessa betänkanden remissbehandlas f. n. Remisstiden utgår den 1 april 1980.

**Frågans tidigare behandling**

*Motioner med samma syfte som de nu föreliggande har behandlats av* riksdagen vid både 1976/77 och 1978/79 års riksmöten. Vid det sistnämnda riksmötet redogjorde konstitutionsutskottet i sitt betänkande (KU 1978/79:9) för de olika åtgärder som vidtagits på detta område och anförde:

Denna genomgång visar enligt utskottet att de frågor som aktualiseras i motionen är föremål för stor uppmärksamhet från statsmakternas sida. Det statliga stödet till folkrörelserna har kraftigt ökat. Regeringen och olika andra statliga organ har tagit initiativ till utredningar och andra studier i frågor av betydelse för folkrörelsernas verksamhet. Debatt- och informationsskrifter i folkrörelsefrågor har utgivits i statlig regi. Utskottet hälsar denna utveckling med tillfredsställelse och förutsätter att regeringen även i fortsättningen ägnar folkrörelsefrågorna stor uppmärksamhet och tar de initiativ som kan komma att erfordras för stöd för folkrörelsernas verksamhet på deras egna villkor. Någon särskild åtgärd från riksdagen sida med anledning av motionen anser utskottet inte påkallad.

I en reservation hemställde sju ledamöter (s) att riksdagen med bifall till motionen skulle ge regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande samordning av folkrörelsefrågorna. Reservanterna ansåg att utskottet i denna del bort ha anfört följande:

--- Vad utskottet redovisat i sitt betänkande utvisar emellertid att åtgärderna från statens sida beträffande folkrörelsernas verksamhet är starkt splittrade på olika utrednings- och departementsinitiativ. Detta förhållande förstärks genom att folkrörelsefrågorna dessutom handläggs inom flera departement.

Avsikten med det arbete som påbörjades 1975 och med upprättandet av en särskild folkrörelseenhet inom kommundepartementet var att uppnå en samlad bedömning av folkrörelsernas arbetsvillkor. Denna samordning har emellertid icke uppnåtts. Snarare har splittringen av statens handläggning av dessa frågor fortsatt och ökat.

Enligt utskottets uppfattning är det av största betydelse för folkrörelsernas verksamhet att en samlad bedömning av dessa frågor snarast kommer till stånd. Den eftersträvade samordningen måste därför snarast uppnås. Arbetet med att uppnå denna bör bedrivas med skyndsamhet inom regeringen.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

## Utskottet

I motionerna 1978/79:812 och 1676 behandlas folkrörelsernas roll i samhället och deras relationer till samhällsorganen. Båda motionerna tar upp den verksamhet som bedrivs inom enheten för folkrörelsefrågor inom kommundepartementet. Detta arbete syftar till en översyn av relationerna mellan samhället och folkrörelserna och till en förstärkning av folkrörelsernas ställning i samhällsarbetet. I båda motionerna anförs att detta arbete måste drivas vidare så att det snabbt är möjligt att komma fram till konkreta resultat som underlättar folkrörelsernas arbete.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om folkrörelsernas betydelsefulla roll i samhällsarbetet. Samhällsutvecklingen leder till nya krav på folkrörelserna. Konkurrensen från kommersiell verksamhet, den tekniska och sociala utvecklingen, befolkningsomflyttningar m. m. ställer folkrörelserna inför nya och svåra problem. Det arbete som bedrivs inom regeringskansliet i samarbete med referensgruppen för folkrörelsefrågor måste därför tillmätas stor betydelse. Referensgruppen, i vilken ingår representanter för ett 40-tal organisationer, publicerade i mars 1977 en rapport i vilken sju områden utpekades som särskilt angelägna för det fortsatta arbetet. Gruppen har därefter fortsatt arbetet och successivt presenterat resultat i en särskild skriftserie. Det är som framhålls i motionerna av största vikt att detta arbete under medverkan av folkrörelserna själva inte avstannar utan drivs vidare skyndsamt och målmedvetet.

Utskottet redogjorde i sitt betänkande vid föregående riksmöte (KU 1978/79:9) utförligt för omfattningen av det statliga stödet till folkrörelserna. I

april 1977 tillkallades en särskild utredningsman med uppgift att göra en översyn av detta stöd. Utredningsmannen har under sommaren 1979 redovisat sitt arbete i betänkandet "Bidrag till folkrörelser. Betänkande om statens stöd till folkrörelserna" (SOU 1979:60).

I betänkandet föreslås ett stort antal förändringar i reglerna för statens stöd till folkrörelserna. Målsättningen för arbetet har varit att finna former för förenkling och samordning av de olika stödformerna. Som utskottet anfört i tidigare sammanhang är det viktigt att samhällets stöd på detta område utformas på ett sätt som stämmer överens med folkrörelsernas krav på en fri och obunden ställning. Betänkandet remissbehandlas f. n. Därigenom ges bl. a. folkrörelserna tillfälle att uttala sig om de olika förslagen. Remisstiden löper ut den 1 april 1980.

Med vad utskottet anfört är motionerna besvarade.

Utskottet hemställer med anledning härav

att riksdagen förklarar motionerna 1978/79:812 och 1676 besvarade med vad utskottet anfört.

Stockholm den 23 oktober 1979

På konstitutionsutskottets vägnar
BERTIL FISKESJÖ

*Närvarande:* Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Torkel Lindahl (fp)*, Olle Svensson (s), Per Unckel (m), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Daniel Tarschys (fp), Kerstin Nilsson (s), Bengt Kindbom (c), Sture Thun (s) och Jan Prytz (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

GOTAB 62774 Stockholm 1979